

Кудярьська Тетяна,

*доктор філософії, викладач кафедри теорії та методики
дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника, Україна*

Kudiarska Tetiana,

*Doctor of Philosophy, Lecturer of the Department of Theory and Methodology
of Preschool and Special Education of Vasyl Stefanyk Precarpathian National
University, Ukraine*

Білякова Жанна,

*магістрантка спеціальності «Спеціальна освіта (Логопедія)»
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника,
Україна*

Biliakova Zhanna,

*Master's student of the 1st year of the specialty «Special Education.
Speech therapy» of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine*

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ

PREVENTION OF SPEECH DISORDERS IN PRE-SCHOOL CHILDREN BY MEANS OF FAMILY EDUCATION

У статті автор розкриває значення правильного мовлення батьків для формування чіткого мовлення їх дитини, наводить низку правил, які мають дотримуватися усі дорослі під час спілкування з малюком, та вказує на необхідність тісної співпраці родини з логопедом.

Ключові слова: *мовленнєвий розвиток дошкільників, співпраця логопеда з батьками, попередження порушень мовлення, правила формування чіткого мовлення.*

In the article, the author reveals the importance of correct speech of parents for the formation of clear speech of their child, gives a number of rules that all adults must follow when communicating with the baby, and points to the need for close cooperation between the family and the speech therapist.

Key words: *speech development of preschoolers, cooperation of speech therapist with parents, prevention of speech disorders, rules for the formation of clear speech.*

Разюче зростання кількості дітей дошкільного віку з мовленнєвою патологією, яка набула в більшості випадків системного характеру, зумовлює необхідність проведення профілактики даного виду порушень.

Проблемі мовленнєвого розвитку дитини присвячені дослідження А.М. Богуш, Н.В. Гавриш, Ю.В. Рібцун, М.А. Савченко, Є.Ф. Соботович та ін., в яких вказується на різноманітні порушення сформованості всіх його сторін, форм, видів, механізмів та операцій. Усі ці науковці вважають обов'язковим своєчасне проведення профілактичних робіт для попередження порушень у мовленнєвому розвитку дитини.

У перші роки життя діти частіше спілкуються з членами своєї родини, які безпосередньо впливають на її розвиток. Саме від мовлення дорослих, що оточують дитину, залежить успіх її мовленнєвого розвитку, адже дитина вчиться говорити завдяки здібності до наслідування. Тому на родині лежить відповідальність за первинне формування її мовленнєвих здібностей.

Завдання батьків контролювати в присутності дітей не тільки зміст власного мовлення, а і його якість. Яскраве виразне мовлення дорослих привертає увагу дітей, полегшує розуміння її й запам'ятовування. А ось беземоційне, монотонне мовлення не повинне бути зразком для наслідування. Виразність ж забезпечується інтонацією, що надає мовленню мелодійності. Голосне, крикливе мовлення викликає у дітей байдуже ставлення до її змісту, роздратованість у поведінці, у відповідь дитина намагатиметься відповісти батькам таким же тоном і це надасть мовленню відтінку грубості.

Батьки завжди мають звертати увагу на мовленнєві процеси дитини і, відповідно, на них реагувати ще на ранніх стадіях порушення. У межах своєї сім'ї дорослі розуміють дитину з півслова і вона почуває себе впевнено. Але з віком розширюється коло спілкування малюка і мовленнєві порушення стають на перешкоді швидкого встановлення контактів з однолітками, виникають різні ускладнення, психологічні проблеми. Недостатньо розвинене мовлення, бідність словникового запасу, проблеми у вимові звуків негативно впливають на загальний розумовий розвиток дитини. З цієї причини батьки ні в якому разі не повинні залишатися байдужими до мовленнєвих недоліків дітей.

Однак дехто з батьків вважає, що дитина починає навчатися літературній мові лише у школі і не звертає належну увагу на формування мовлення дітей у

дошкільному віці. Навчання ж мови починається не тоді, коли дитині дають буквар, а з перших звуків, які вона починає вимовляти.

Щоб сформувати граматично правильне мовлення власних дітей, батьки та близьке оточення мають дотримуватися низки правил, а саме:

- мовлення повинне бути досить плавним, емоційно-виразним, помірним за темпом;
- мовлення батьків повинно бути чітким;
- не можна спотворювати звуковимову (говорити з дітьми їх лепетним мовленням);
- мовлення дорослих не повинно бути обтяжене складними для дітей словами;
- при спілкуванні з дошкільником слід задавати тільки конкретні питання, не квапити з відповіддю;
- говорити по черзі та давати можливість кожному висловитися;
- слід уникати підвищених тонів та різких жестів;
- дитину не можна карати за мовленнєві погрішності, передражнювати її або роздратовано поправляти.

Свого часу видатний український психолог Г.С. Костюк писав: «Дитина стає особистістю, навчаючись і виховуючись, засвоюючи духовні надбання людства. Вона вчиться не тільки під час спеціальних занять, а й у процесі повсякденного спілкування з дорослими, у грі й праці. Важливе значення навчання далеко виходить за межі дитинства, отрочтва і юності. Воно зберігається і на пізніших етапах життєвого шляху. У наш час особливої цінності набуває давня мудрість: «Вік живи, вік учись». Навчання – шлях підготовки особистості до життя, до участі у творенні матеріальних і духовних цінностей, потрібних для суспільства і для неї самої» [2, с.10].

Власної кваліфікації матері або батька не завжди вистачає для вірного розпізнання мовленнєвих недоліків дитини, тому при виникненні питань, або просто з метою профілактики треба звертатися за консультацією до логопеда.

Логопедична робота є важливою ланкою комплексного педагогічного впливу, адже вона стимулює розвиток усіх психічних процесів, передусім, мовленнєвої функції, розширює комунікативно-пізнавальну діяльність дошкільників через основні форми організації їх життя – гру, навчальну діяльність, рухову активність, спілкування з однолітками та педагогами.

Своєчасна турбота щодо повноцінного розвитку мовлення дитини передбачає:

- створення сприятливого для мовленнєвого розвитку соціального оточення (відсутність порушень в мовленні оточуючих, у тому числі їх швидкого, незрозумілого мовлення; виключення двомовності в період становлення в дитини мовлення, виключення «сюсюкання» з нею, педагогічної занедбаності або, навпаки, зайвих вимог до її мовлення і т.д.);
- збагачення й систематизацію словникового запасу дитини й повноцінне проходження «дограматичного періоду засвоєння мови», що важливо не тільки для усного, а й для писемного мовлення.

Ефективність корекційної роботи з виправлення мовленнєвих порушень, гармонійний розвиток дитячої особистості багато в чому залежить від творчого співробітництва учителя-логопеда з батьками, від уміло налагоджених професійних та особистісних відносин між ними, чіткого та свідомого розумінням поставлених освітніх та корекційно-розвивальних завдань.

Отже, дорослі повинні прагнути до того, щоб забезпечити правильний мовленнєвий розвиток дитини, починаючи вже з ранніх періодів її життя. Правильне мовлення допомагає малюку встановлювати контакти з іншими дітьми, вільно передавати свої думки і побажання, сприяє успішному навчанні у школі.

Список використаних джерел

1. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. Ч. I. Від народження до трьох років / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова[та ін.] ; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. 204 с.
2. Крутій К. Л. Створення мовленнєвого середовища: теоретичні засади і практична реалізація. Запоріжжя: ЛПКС Лтд, 2001. 164 с.
3. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: *програмно-методичний комплекс* / Ю. В. Рібцун. К., 2012. 258 с.
4. Пат. 44366 Україна, МПК:А61Н 1/00А61М 21/00. Спосіб відновлення вимовної функції у дошкільнят з порушеннями фонетико-фонематичної сторони мовлення / Рібцун Ю. В. – № 11200908240; заявл. 04.08.2009; опубл. 25.09.2009, Бюл. № 18.
5. Рібцун Ю. В. Вплив ендогенних та екзогенних факторів на становлення мовленнєвої діяльності молодших дошкільників із ЗНМ. *Народна освіта*. 2010. Вип. № 2 (11). С. 46-54.

